

Павленко В. Креативний підхід до організації освітнього процесу / Психолого-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства: Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Кременчук, 20-21 жовтня 2021 р.); [редкол.: Т.Б. Поясок(голова), О.О. Пономаренко (відов. Секр..) та ін.]. ПП Щербатих О.В. : Кременчук, 2021. С. 224-228.

КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасні соціально-економічні умови висувають нові вимоги до розвитку креативності сучасної людини у зв'язку з необхідністю безперервної адаптації до мінливих соціально-економічних умов, до постійно зростаючого обсягу інформації, якою змушена оперувати сучасна людина. Область креативності складна для досліджень і викликає безліч суперечок, оскільки емпіричне поле фактів, що належить до даної проблеми, дуже широке.

Креативна діяльність – це гарантія самодостатності людини, а також її індивідуальності та свободи. У сучасному освітньому процесі слід більш використовувати, поряд з традиційними методами навчання, креативні [4, с. 167–177].

Результати наукових досліджень та педагогічний досвід, дають нам змогу стверджувати, що використання креативних методів навчання має більшість переваг над традиційними методами навчання.

Найглибші дослідження про використання креативних методів на уроках викладені у працях зарубіжних науковців Дж. Гордона, А. Осборна, Ф. Цвіккі.

Доречно зазначити, що сучасна освіта пов'язана з пошуком нових методів розвитку особистості. Актуалізація креативності особистості відбувається тоді, коли дозволяє середовище, що оточує.

Основними умовами розвитку креативності особистості є:

- створення мотивації до креативної діяльності;
- творча цілеспрямованість до процесу;
- спрямованість освітнього процесу на розвиток креативного потенціалу особистості.

Першими методами активізації творчого пізнавального процесу стали з'являтися в кінці 20-х років XX століття. До неалгоритмічних методів Г. Альтшуллер відносив:

- метод «мозкового штурму» Алекса Осборна;
- метод морфологічного аналізу Фріца Цвіккі;
- метод синектики.

Метод морфологічного аналізу Фріца Цвіккі. Багато винахідників задавали питання: чи можна отримати для кожного завдання список всіх можливих варіантів розв'язання? Щоб отримати такий повний список, потрібен спеціальний метод. Він і був отриманий, поклавши початок методам функціонально-структурного дослідження об'єктів. Це метод морфологічного аналізу [1].

Термін «морфологія» (від грецьких слів «форма» і «вчення») був введений в 1796 році І. Гете – поетом, основоположником морфології організмів (вчення про форму і будову рослин і тварин). Метод був відроджений відомим швейцарським астрономом Ф. Цвіккі у 1942 році. Багатовимірні таблиці, побудова яких лежить в основі методу, отримали назву «морфологічний ящик» (МЯ). У процесі створення нової ідеї учень має скласти необхідну матрицю, в якій варто розкрити та зазначити повний перелік ознак даної ідеї або завдання [2, с. 31–35].

Для проведення морфологічного аналізу необхідно виконати п'ять послідовних етапів (див. таблицю 1.)

Таблиця 1.

Етапи морфологічного аналізу

№	Назва етапу	Зміст етапу
1.	<i>Формулювання задачі</i>	Визначення об'єкта, щодо якого ми хочемо отримати нові ідеї (наприклад, удосконалити його або розширити асортимент). Уточнення функції (призначення цього об'єкта), проблеми, які ми хочемо розв'язати.
2.	<i>Поділ об'єкта</i>	Розділення досліджуваного об'єкта на

	<i>(процесу, проблеми)</i>	найважливіші параметри (властивості), виявляючи набір характеристик.
3.	<i>Підбір варіантів</i>	До кожній характеристиці підбір можливих варіантів її використання
4.	<i>Заповнення морфологічного ящика (МЯ)</i>	Сукупність отриманих варіантів характеристик зводять у МЯ
5.	<i>Оцінка варіантів розв'язання</i>	Комбінуючи клітини таблиці, отримуємо різні варіанти нашого об'єкта і визначаємо їх функціональну цінність, при цьому відкидаючи ненові, технічно несумісні варіанти.

Загалом, метод морфологічного аналізу полягає у розкладанні об'єкта на компоненти та вже на виході отримуємо емерджентний ефект.

Метод синектики розробив Дж. Гордон. У синектики використовують чотири види аналогії: *пряму, символічну, фантастичну, особисту* (емпатію).

Метод синектики – це спосіб стимуляції уяви для тих, хто навчається через поєднання різноманітних елементів, який базується на методі «мозкового штурму». Особливостями даного методу є:

- вихід за рамки можливостей шляхом залучення до розв'язання проблеми спеціалістів з різних галузей (група синектики);
- вироблення нових підходів до розв'язання проблеми через зіткнення несподіваних думок, незвичайних аналогій (прямих, суб'єктивних, символічних, фантастичних), які розвивають креативне мислення;
- підвищення медитації особистості, що дозволяє гранично зосередитися на об'єкті, створюючи оптимальні умови для активізації інтуїтивного процесу.

Суть методу синектики полягає у тому, щоб зробити невідоме відомим, перетворити невідоме у відоме означає вивчити проблему і звикнути до неї, після цього проробляється зворотна операція – звичне робиться чужим.

Метод «мозкового штурму» А. Осборна. Метод полягає у розв'язанні творчої проблеми. Основним завданням методу – це збирання найбільшого числа ідей з результатами звільнення учасників обговорення від інерції мислення і стереотипів.

Основними властивостями даного методу є – цілеспрямованість на активізацію творчої думки студентів; використання засобів, що знижують критичність; сприяння нових почуттів психологічної захищеності. Спочатку ця методика була використана у фірмі, де працював Осборн. *Мозкова атака* – цей метод виник у 30-ті роки ХХ століття. Це спосіб колективного генерування нових ідей, з англійської дослівно означає «мозковий штурм» [3]. Етапи формування мозкової атаки:

Перший етап – формулюється проблема, яку необхідно розв'язати; обґрунтовуються основні завдання для пошуку розв'язання; формується кілька робочих груп і визначаються їхні завдання (розробка критеріїв оцінки й відбору найкращих ідей).

Другий етап – формування навичок швидкого пошуку відповіді на проблемні запитання; розвиток почуття співробітництва; створення атмосфери змагальності та зняття «психологічних бар'єрів».

Третій етап – попередньо ще раз уточнюються проблеми й завдання та нагадуються правила гри й поведінки, конкретизуються завдання учасників заняття (наприклад, експертної групи, спостерігачів, опонентів).

Отже, при використовуванні креативних методів у навчанні в особистості формуються навички креативного мислення, і освітній процес стає цікавішим. Проаналізувавши діяльність зарубіжних науковців, можна побачити, що кожен метод допомагає особистості розвиватися, розв'язувати проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Альтшуллер Г.С. Алгоритм изобретения. Москва: «Московский рабочий», 1973. 296 с.
2. Брич В., Карман М. Креативний менеджмент: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 220 с.
3. Осборн А. Метод мозкового штурму. URL: <https://sites.google.com/site/itkompetentnosti/tehnologije-navcanna/metodi/metodmozkovogosturmualeksosborn>

4. Павленко В. Формування креативної особистості: виклики часу й нові контексти розвитку. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том IV : Зміни та синергія в розвитку науки та освіти* [колективна монографія] / [Наукова редакція: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Херсон – Київ: Посвіт, 2020. С.167–177.